

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Præmittenda ad resolutionem quæstionis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

DISPUTATIO PRO OREMIALIS.

DE NATURA, ET QUALITATIBVS
Theologiae.

Ad questionem 1. D. Thomae.

Um Theologia sit scientia Architectonica, omniumque suprema, & habeat non solum rationem scientiam, sed etiam sapientiam, ut infra dicemus: ad illam pertinet, non solum suum obiectum, sed etiam seipsam, suamque essentiam, & proprietates contemplari. Unde priusquam de Deo, eiusque existentia, unitate, natura, & attributis disputemus, quaedam circa naturam, & qualitates Theologiae, breviter hic praemittenda sunt. Eorum enim morem, & consuetudinem, nequaquam imitandam putamus, qui parum attendentes, quam late pateat divina sapientia domus, quam perlustrandam suscipimus, tandem in ejus atrio & vestibulo immorantur, ut praedictis, & praelogomenis, vix finem faciant. His ergo praetermissis, sit

ARTICULUS I.

An Theologia sit verè & propriè scientia?

§. I.

Praemittenda ad resolutionem questionis.

Notandum primò: Theologiam, juxta vocis ethymologiam, idem esse, ac rationem, seu considerationem, vel sermonem de Deo, & rebus divinis: ut notat D. Augustinus lib. 8. de Civit. cap. 1. Unde cum de Deo, rebusque divinis, dupliciter sermo vel consideratio esse possit, nimirum vel ex discursu rationis naturalis, vel ex lumine divinae revelationis, duplex etiam distingui solet Theologia. Una naturalis, quae *Metaphysica* appellatur; & alia supernaturalis, & Christiana, quae ex principiis revelatis, suas deducit conclusiones, & quam D. Thomas hic, *sacra doctrina*, appellat; & de hac solum nobis in praesenti est sermo.

Notandum secundò: Theologiam propriè dictam, de qua hic agimus, dividi primò in Theologiam creatam, quae est in Deo, & creatam, quae in creaturis rationalibus, Angelis scilicet & hominibus, reperitur. Secundò Theologiam creatam, subdividi in Theologiam eorum qui sunt in viâ, quae ex principis fidei suas infert conclusiones; & eorum qui sunt in patriâ, quae ex principis clarè cognitis, & per Dei visionem manifestatis, easdem veritates & conclusiones deducit. Tertio Theologia viatorum dividitur in acquisitam, quae studio ac diligentia humana comparatur, & infusam, quae à Deo immediatè infunditur: qualis fuit in Prophetis, & Apostolis, aliisque Sanctis *Oròδιδάκτοις*, id est à Deo immediatè edoctis. Denique utraque Theologia iterum dividitur in Positivam, quae fusiori stilo, & modo oratorio sacras litteras, & mysteria fidei exponit; & Scholasticam, quae artificiosâ methodo, & syllogisticè rerum divinarum notitiam tradit. Et haec rursus subdividi potest in speculativam, quae tota sistit in contemplatione veritatis, & mysteriorum fidei; & moralem, quae versatur in directione actuum humanorum, sive in resolvendis casibus conscientiae. Quibus addunt alii Theologiam mysticam, quae est notitia divinarum, in oratione & contemplatione, modo supernaturali comparata: qualis fuit in sanctâ Catharinâ Senensi, Birgittâ, Theresiâ, & aliis Sanctis, ac praecipuè, & excellentissimè, in Angelico nostro Praeceptore, qui in omni Theologiae genere excelluit, ut disertè declarant R. P. Carmelites Discalceati, in egregia illa oratione exhortatoria, quam primo tomo sui cursus Theologiae praefixerunt, ubi dicunt: *Angelicum Magistrum inter omnes alios Ecclesiae Doctores, omnimodâ Theologiam, nimirum scholasticam, moralem, positivam, mysticam, & concionatoriam fuisse variegatum, & quasi Iosephum inter duodecim fratres penultimum, polymicam & multicolori tunica, à parente Iacob, praenimio ejus more, decoratum praefulgere.*

Notandum tertio ex Aristotele 6. Ethic. cap. 4. & D. Thoma 1. 2. quaest. 57. quinque tantum

DISPUTATIO PRO O E M I A L I S

2

tam esse virtutes intellectuales : scilicet habitum primorum principiorum, qui dicitur intellectus, & versatur circa prima principia, immediate nota : sapientiam, quae est notitia rerum divinarum per altissimas causas ; scientiam, quae est notitia per demonstrationem acquisita : prudentiam, quae definitur habitus cum vera ratione activus, seu dirigens honestatem morum ; & artem, quae est habitus cum vera ratione effectivus, seu praescribens modum rei alicujus efficiendae.

Notandum quartò : quod sicut aliquis potest esse verè & substantialiter homo, quamvis non sit perfectus homo ; ut constat in puero, qui verè & propriè participat naturam humanam, quamvis non sit homo perfectus ; eò quod non habeat usum rationis, nec exercitium libertatis. Ita similiter aliquis habitus moralis, aut intellectualis, potest esse verè & substantialiter virtus, aut scientia : quamvis non sit perfecta virtus, aut perfecta scientia, quia ratione subjecti in quo est, non habet suum statum perfectum & connaturalem. His praesuppositis, sic

§. II.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur : Theologiam, etiam prout est in nobis viatoribus, esse verè, propriè, & substantialiter scientiam ; licet defectu evidentiæ actualis, quae caret in hoc statu, non sit perfecta scientia, sed in statu imperfecto & praeternaturali. Ita communiter docent Thomista, cum S. Doctore hic art. 2. & in 1. sent. dist. 1. quaest. 1. art. 4. & opusc. 70. quaest. 2. art. 2. contra Valentiam, Vazquem, aliosque modernos, contendentes illam non esse verè, & substantialiter scientiam, sed habitum quendam innominatum, medium inter scientiam & fidem.

Probatum primò conclusio : Theologia, etiam prout est in nobis viatoribus, verè & propriè est virtus intellectualis : sed non potest pertinere ad aliam, ex quinque ab Aristotele, & D. Thoma assignatis in tertio notabili, quam ad scientiam, vel sapientiam. Ergo Theologia est verè & propriè scientia, vel sapientia, quae, ut infra dicemus, est perfectissima species scientiae. Minor constat : cum enim Theologia sit discursiva, non potest pertinere ad habitum primorum principiorum, qui attingit veritates immediate & sine discursu. Non potest etiam esse prudentia, vel ars ; cum non pertineat ad intellectum practicum, sed speculativum, neque versetur circa agibilia & factibilia ; cum experientia satis constet, omnem Theologum non esse virum prudentem, aut peritum artificem : ergo solum potest pertinere ad scientiam vel sapientiam. Major autem probatur dupliciter. Primò quia Theologia est habitus intellectus, infallibiliter inclinans ad verum : ergo & virtus intellectualis. Consequentia patet : nam per hoc distinguit Aristoteles 6. Ethic. cap. 3. virtutes intellectuales, ab opinione, & suspitione : quod haec non attingunt infallibiliter verum, & quia fieri potest (inquit) ut falsum existimatione opinioneque quis dicat ; virtus autem intellectualis semper & infallibiliter verum attingit. Secundò, quia cum Theologia sit habitus perficiens hominem ad bene operandum, inclinando scilicet infallibiliter ad verum, est virtus humana : sed non moralis, cum non sit perfecta appetitiva partis ; nec Theologica, cum non sit per se infusa, sed nostris

A actibus acquisita, ut infra dicemus ; & cum tres tantum dentur virtutes Theologicae, fides scilicet, spes, & charitas : ergo est virtus intellectualis.

Secundò probatur conclusio, destruendo 3. praecipuum fundamentum Adversariorum, consistens in eo quod Theologia caret evidentiæ suorum principiorum, quam illi putant requiri ad veram & propriam rationem scientiae. Licet enim scientia subalternans habere debeat evidentiæ actualem suorum principiorum, ad rationem tamen scientiae subalternatam (qualis est Theologia, ut dicemus articulo sequenti) sufficit evidentiæ radicalis, vel aptitudinalis : id est sufficit, quod ex se & ex natura sua postulet conjugium cum subalternante, & in tali conjunctione habere evidentiæ actualem suorum principiorum. Ita colligitur ex D. Thoma hic art. 2. in corp. ubi sic habet. *Sciendum est quod duplex est scientiarum genus : quaedam enim sunt quae procedunt ex principis notis lumine naturali intellectus, ut Arithmetica, Geometria & hujusmodi : quaedam vero sunt quae procedunt ex principis notis lumine superioris scientiae, sicut per se procedit ex principis notis per Geometriam & Musica ex principis per Arithmetica notis : & hoc modo sacra doctrina est scientia, quia procedit ex principis notis lumine superioris scientiae, quae scilicet est scientia Dei & Beatorum.* Quibus verbis aperte docet, quod licet in

C scientiis subalternantibus, requiratur evidentiæ formalis, & actualis principiorum, in subalternatis tamen, sufficit radicalis, vel aptitudinalis. Ex quo inferri, Theologiam esse verè scientiam, licet prout est in nobis viatoribus, careat per accidens, & ratione subjecti, evidentiæ actuali principiorum : quia per se & ex natura sua, petit conjugium cum scientia Dei & beatorum, cui subalternatur, & in tali conjunctione habere evidentiæ actualem suorum principiorum : quamvis illa, prout est in nobis, propter defectum evidentiæ actualis, non habeat modum, nec statum perfectæ scientiae. Sicut puer, licet sit D substantialiter homo, qui tamen caret usu rationis, & exercitio libertatis, non censetur esse perfectus homo. Ex quo facile intelliges celebre testimonium D. Thomae, quaest. 14. de verit. art. 9. ubi dicit. *Quaecunque sciuntur propriè accepta scientia, cognoscuntur per resolutionem ad prima principia, quae per se praesto sunt intellectui, & sic omnis scientia, in visione rei praesentis perficitur.* His enim verbis significat, quod ea quae sciuntur propriè dicuntur scientia (id est scientia quae est in statu perfecto & connaturali) cognoscuntur per resolutionem ad prima principia, quae praesto sunt intellectui (id est quae sunt evidenter cognita) & sic quod omnis scientia in visione rei praesentis perficitur. Quae ultima verba aperte declarant, illum non loqui de scientia, quantum ad essentiam, vel substantiam ; sed solum, quantum ad perfectionem & statum.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò : D. Thomas in 3. dist. 33. 4. quaest. 1. art. 2. quaest. 4. sic ait : *Si esset aliqua scientia, quae non posset reduci ad principia naturaliter cognita, non esset ejusdem speciei cum aliis scientiis ; neque univoce scientia diceretur.* Ergo cum Theologia non resolvat suas conclusiones in principia naturaliter cognita,